

Святослав ВЕРБИЧ (Київ, Україна)

БОЛГАРСЬКА ГІДРОНІМІЯ НИЖНЬОЇ НАДДНІСТРЯНЩИНИ І ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЙ (СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Abstract. The article describes the structure semantic analysis of the hydronyms in lower Dnister and adjacent territories. Its chronology of forming on the noted locality was outlined.

Keywords: hydronym, Bulgarian hydronymy, oikonym, microtoponym, anthroponym, derivat.

Нижня Наддністрянщина й суміжні регіони межиріччя Нижнього Дністра й Дунаю і Нижнього Дністра та Південного Бугу з мовно-етнічного погляду становлять строкатий лінгвоареал, у якому переплелися східнослов'янські (українські, пізніші російські), східно-романські (молдавські), тюркські (татарські), південнослов'янські (болгарські, сербські) та німецькі мовні елементи, що зумовило тут складну міжмовну взаємодію (Гриценко 2006: 3). Зрозуміло, що такі міжмовні контакти позначилися і на складі місцевої топонімії, яка формувалася в різні часові відтинки історії зазначеного терену. Тут трапляються і давні слов'янські (давньоукраїнські), і пізніші українські, російські, молдавські, татарські, болгарські та ін. власні географічні назви, частина з яких зазнала структурної адаптації, увійшовши в поліетномовну топонімну систему цієї великої території. Кожен із цих фрагментів місцевої топонімії заслуговує на окрему увагу. У пропонованій розвідці йдеться про назви гідрооб'єктів, формальна структура яких дає підстави розглядати їх як болгарські утворення в місцевому мовному середовищі. Більшість із них зафіксовано на сході Одещини – регіоні болгарсько-українсько / російських мовних контактів. Історично це частина колишньої Бессарабської губернії, перша хвиля болгарської колонізації якої розпочалася в другій пол.

XVIII ст. внаслідок змін, з одного боку, у внутрішній політиці тодішньої Османської імперії, а з другого – у зовнішній політиці Росії, які спричинилися до низки російсько-турецьких війн. Перше переселення болгарів у Південну Бессарабію, або Буджак, відбулося в період 1769–1797 рр. Другий етап великого розселення болгарів – це час після російсько-турецької війни 1806–1812 рр. Наймасовіша ж їх міграція (близько 87 тис. осіб) у цей регіон тривала протягом 1828–1834 рр. Переселення болгарів у Південну Бессарабію не припинялося і в наступні десятиліття, зокрема після Кримської війни 1853–1856 рр. (Ганчев 2005: 13–14; Парзулова 2006: 29). Згідно з даними перепису 1897 р., у колишній Бессарабській губ. проживало 103 225 болгарів (Чебан 2009: 177). Сьогодні, за даними Атласу болгарських говорів у колишньому СРСР, на території Одеської області болгарини компактно проживають в Арцизькому, Болградському, Ізмаїльському, Кілійському, Ренійському, Саратському, Тарутинському, Татарбунарському р-х (Атлас 23; Гриценко 2013: 122–123). Гідроніми, які кваліфікуємо в зазначеній статті як болгарські за своєю формальною структурою, дають підстави доповнити перелік районів Одещини (точніше населених пунктів у цих р-х), де мешкають етнічні болгарини. Це – окремі поселення в Ананіївському, Іванівському, Комінтернівському, Любашівському і Ширяївському р-х. З погляду хронології болгарську гідронімію досліджуваного регіону, як і топонімію загалом, треба, очевидно, датувати кінцем XVIII – початком XIX ст., оскільки доболгарський шар цього терену має виразні тюркські (турецько-татарські) ознаки (Карпенко 1977: 190). Об'єкт дослідження – гідроніми *Главан*, *Голямата Свиная*, *Граменова Балка*, *Данчувата Балка*, *Довбока*, *Долина Пояна*, *Заплази*, *Куньова Балка*, *Кустадинчена Балка*, *Марциянската Балка*, *Матка*, *Мурлова Балка*, *Подкоренската Балка*, *Рудиева Балка*, зафіксовані в «Словникові гідронімів України», а також почерпнуті зі спеціальних досліджень Л. П. Зеленко, Є. Є. Мінкевич та Г. Ю. Касім (див. список опрацьованої літератури). Формальні ознаки наведених назв уможливають їх розгляд як утворень, що постали на болгарськомовному ґрунті.

Главан – озеро, п. Дністра; Одеська обл. (Зеленко 1994: 48). Очевидно, цей лімніонім постав способом трансонімізації ідентичного ойконіма *Главан* (1886 р.: *Главанъ* (Волости 116), рос. *Главаны*,

румун. *Glavanî*; RGN II, 356) – тепер *Главані* Арцизького р-ну Одеської обл. (АТУ 2012: 250). Назву поселення українські дослідники пояснюють як болгарську або молдавську за своїм походженням. Ю. О. Карпенко вбачав у її основі болг. діал. *главань* ‘великий’ (Карпенко 1977: 196), а Л.П. Зеленко – молдавську особову назву *Главан* (Зеленко 1994: 48). Доступний лексичний матеріал болгарської мови не підтверджує для апелятива *главан* значення ‘великий’. Найімовірніше, болг. *главан* реалізувало семантику ‘головастий’, на що вказує, зокрема, похідне болг. *главанакъ* ‘риба головач’ (Геров 1975–1978, 1: 216). Навряд чи ознака ‘головастий’ мотивувала внутрішню форму ойконіма *Главан*. Погоджуємося з Л. П. Зеленко щодо пояснення назви *Главан* як відантропонімної. Зауважимо лише, що наполягати на молдавській мовній природі цього імені не варто з огляду на те, що це поселення заснували болгарари (це первісно болгарська колонія; Карпенко 1997: 196; Волости 116), пор. ще болг. антропоніми *Главан* (Заимов 1988: 64), *Главанов* (Илчев 1969: 134), а також споріднений болгарський мікротопонім *Главан чеир* – пасовище в Пирдопско (Заимов 1959: 139): ‘луг (болг. *чеир* < *чаир* ‘луг, левада’; Геров 1975–1978, 5: 533) Главана’.

Голямата Свиная (*Свинайската*) – б., пр. Малого Куяльника, бас. Дністра; Одеська обл. (Зеленко 1998: 54). Це так звана гібридна назва, мовну атрибуцію складників якої здійснюємо на основі болгарської і російської мов. Компонент *Свиная* < рос. *свиной* ‘свинячий’ (Даль 1981–1991, IV: 150), пор. ще назву оз. *Свине* між Дністром і Турунчуком (Одеська обл.; варіанти *Свиное*, *Свинное*; ГНП 77). Гідрооб’єкти з такими назвами, поширені в різних слов’янських регіонах, наприклад: укр. бб. *Свинна*, пот. *Свинний* (СГУ 490–491), рос. пот. *Свиной* (Vasmer III, 195–196), блр. оз. *Świnne* (SG XI, 711), хорв. р. *Svin(n)a* (Dickennann 1966 (II): 131), пол. р. *Świnna*, пот. *Świnny* (NWP 298), позначали, очевидно, невеликі водойми, де купалися свині, або ж відбивали вторинну (метафоричну) семантику – *‘брудні, заболочені водоймища’; *Голямата* < болг. *голям* ‘великий’, ‘довгий’, ‘глибокий’ (Геров 1975–1978, 1: 232). Напевно, саме значення ‘великий’ мотивувало семантику гідронімооснови *Голямата* (*Свиная*), на що вказує контрастивний гідронім *Малката Свиная* (пр. Малого Куяльника; Одеська обл.; Зеленко 1998: 54) < болг. *малък* ‘невеликий за розміром, малий’ (Геров

1975–1978, 3: 46). Варіант *Свинайската* виник у процесі структурної адаптації рос. форми *Свиная* в місцевому болгарськомовному середовищі, пор., наприклад, болг. *свинский* ‘свинячий’ (Геров 1975–1978, 5: 133). Щодо інших випадків болгарської адаптації українських гідронімів пор. болг. б. *Средната Балка* – болгарський варіант до р. *Середній Куяльник* (Зеленко 1998: 54).

Граменова Балка – б., пр. Кошківки, бас. Дністра; с. Благоєве Іванівського р-ну Одеської обл. (Зеленко 1998: 53). З погляду структури це складений гідронім з опорним компонентом *бълка* ‘яр’, ‘великий яр, порослий лісом’ (Марусенко 1968: 214–215), ‘долина’, ‘русло висохлої річки’ (ЕСУМ 1, 127) й означальним *Граменова* – дериват із присвійним суфіксом *-ов-* від болгарського антропоніма *Грамен*, пор. ще похідне *Граменов* (Илчев 1969: 140). Впадає у вічі локалізація назви гідрооб’єкта *Граменова Балка* в с. *Благоєве* (село заснували в 1802 р. переселенці з Болгарії, до 1924 р. село називалося *Великий Буялик*, у 1924 р. його перейменовано на честь болгарського компартійного діяча Д. Благоєва; ІМСО 425).

Данчувата Балка – б., пр. Кошківки, бас. Дністра; с. Благоєве Іванівського р-ну Одеської обл. (Зеленко 1998: 53). Назва-слово-сполучення з опорним компонентом *бълка* (див. вище) й атрибутивом *Данчувата* < *Данчовата* < *Данчова* < *Данчо* + присвійний суфікс *-ов-*, пор. болг. антропонім *Данчо* (гіпокористик від *Дан*, *Дано*; Заимов 79), похідні *Данчев*, *Данчов* (Илчев 1969: 156). Споріднені відантропонімні гідроніми, мотивовані антропонімом *Данчо*, зафіксовано і в Болгарії, пор., наприклад: мікрогідроніми *Данчовиа кладенец* у Панагюрско (Заимов 1977: 96), *Данчов извор* у Пирдопско (Заимов 1959: 150) та ін.

Довбока – р., вп. в Куяльницький лиман бас. Чорного моря, вище від р. Кубанка (нп Кубанка Комінтернівського р-ну Одеської обл.) між рр. Дністер і Пд. Буг; варіант *Далбока* (СГУ 175), рос. форма – *Долбока* (Vasmer I, 603). Гідронім свого часу привернув увагу російського ономаста й етимолога О.М. Трубачова, який, вважаючи її незрозумілою з погляду словотвору, все-таки припускав можливий її зв’язок із болг. *дълбок* чи серб. *дубоки* ‘глибокий’ (Трубачев 1968: 45). Формальну структуру гідроніма *Довбока* справді складно пояснити на східнослов’янському мовному ґрунті (хіба що у зв’язку з основою *довб-* <

дълб-), однак усі труднощі зникають, якщо поглянути на цю назву як на результат української адаптації (л > ѱ > в) форми *Долбока* < *Дълбока* < болг. *дълбокый* – варіант до *дълбокый* ‘глибокий’ (Геров 1975–1978, 1: 295, 384) – фонетично вторинна форма щодо *гълбок-* з *д* замість *г* під впливом лексики гнізда *дълб-* (БЕР 1, 455). На підтримку такого пояснення наведемо численні болгарські топоніми: *Дълбокиа дол*, *Дълбокиа път* у Панагюрско (Заимов 1977: 96), *Дълбок* – річка в Пирдопско (Заимов 1959: 157), *Дълбоката река* в Казанлъшко (Константинова 2008: 409) та ін. До речі, варіант *Далбока* < *Длабока*, імовірно, постав у місцевому болгарськомовному середовищі, пор., зокрема, болг. мікротопонім *Длабок патъ* (Долна Струма й Долна Места), у якому відбито діалектну зміну *ъ > а* (Иванов 1982: 113).

Долина Пояна – гідрооб’єкт без диференціації за родовою ознакою (очевидно, долина з огляду на перший складник. – С. В.), бас. Тилігулу між рр. Дністер і Пд. Буг; с. Точилове Ананіївського р-ну Одеської обл. (Зеленко 1998: 55). Гідронім можна тлумачити і як болгарський, і як гібридне (українсько / російсько-болгарське) утворення. У першому випадку обидва складники назви водойми пояснюємо на болгарському ґрунті: *Долина* < болг. *долина* ‘низовина, улоговина’ (Геров 1975–1978, 1: 328), *Пояна* – форма Р. в. належності від антропоніма *Поян* (< *Пойо* + *-ан*; Заимов 1988: 182). У другому – опорний компонент *Долина* можна без очевидних заперечень пов’язувати з укр. *долина* ‘мокра низовина; низовина біля річки’ (Марусенко 1968: 226), пор. також рос. діал. *долина* ‘низовина, улоговина, балка’ (Даль 1981–1991, I: 463).

Заплази – б., л. Меланки л. Тилігулу, вп. в Тилігульський лиман між рр. Дністер і Пд. Буг; Одеська обл.; варіанти *Балка* (СГУ 206), *Западной*, *Заплазь* (Зеленко 1999: 95). Л. П. Зеленко і Г. Ю. Касім, досліджуючи гідронімію басейну Тилігулу, для назви *Заплази* припускають східнороманську генезу, вбачаючи в її основі молд. *зэплас* ‘дерев’яний паркан’ (Зеленко 1999: 95). Така мотивація семантики гідронімооснови викликає певні застереження, оскільки номінація гідрооб’єкта за ознакою ‘балка (чи її частина) обгороджена дерев’яним парканом’ видається малоімовірною. На нашу думку, гідронім *Заплази* можна етимологізувати як слов’янський (імовірно, болгарський) – утворення з префіксом *за-* (< прийменника *за* у просторовому значенні)

від *Плаз (и) / плаз (и) < болг. *плаз* ‘стрімкий схил з підґрунтовими водами’, ‘невеликий рів, канава’ (БЕР 5, 296). Така модель поширена в болгарському топоніміконі, пор., наприклад, мікротопонім *Зарога* (в Казанльшко) < *за-* + контактна назва *Рога* (Константинова 2008: 437). На підтримку цієї версії вказує варіант *Западной* < *западной* ‘западистий’ < *западбти* ‘провалюватися, обвалюватися’ (Грінченко 1907–1909, 2: 74), пор. споріднені гідроніми *Западнб*, *Западнъй*, *Западнък*, *Западня* в різних регіонах України (СГУ 205–206). Важливо відзначити, що основа *Плаз / плаз, твірна для гідроніма *Заплаз(и)* має паралелі в топонімному просторі теперішньої Болгарії, пор., наприклад: *Плаза* – горбиста місцевість у Дряновско (Ковачев 2009: 319), *Плазовете* – назви стрімких схилів у Пирдопско (Заимов 1959: 232), а на території Словенії зафіксовано ідентичний топонім *Zaplaz* (Галас 1979: 52). З огляду на зазначене омонімічний ойконім *Заплази* (Любашівський р-н Одеської обл.; АГУ 2012: 256) треба кваліфікувати як вторинний щодо назви гідрооб’єкта.

Куньова Балка – б., бас. Журавки п. Тилігулу, вп. в Тилігульський лиман Чорного моря між рр. Дністер і Пд. Буг; с. Червоний Кут Ширяївського р-ну Одеської обл. (Зеленко 1998: 53). Назва-слово-сполучення з опорним компонентом *бллка* (див. вище) й означальним *Куньова* – дериват із присвійним формантом *-ов-* від болгарського антропоніма *Куньо* (Заимов 1988: 132). На підтвердження зв’язку посесива *Куньова* з болгарською антропонімооснотою наведемо споріднені болг. прізвища *Куньо*, *Куньовски*, *Куньович* (Илчев 1969: 284). Зауважимо також, що у відомому топонімістам реєстрі назв поселень Східної Славії М. Фасмера похідних від імені *Куньо* не зафіксовано. Пор. натомість болг. *Куньов дол* – назва гори в Казанльшко (Константинова 2008: 540).

Кустадинчена Балка – б., пр. Кошківки, бас. Дністра; с. Благоево Іванівського р-ну Одеської обл. (Зеленко 1998: 53). З погляду структури це складена назва з опорним компонентом *бллка* (див. вище) й атрибутивом *Кустадинчена* < *Костадинчина – утворення з присвійним суфіксом *-ин-* від антропоніма *Костадинка* (зменш. від *Костадина*; Заимов 1988: 125), пор. споріднені болг. особові назви *Костадинче*, *Костадинчо* (Илчев 1969: 287). Болг. *Костадин* – розмовна фонетично вторинна форма від *Костантин* – ім’я, продуктивне в

болгарському топоніміконі, про що свідчать, зокрема, власні географічні назви *Костадинови дъбе* – пасовище, *Костадинове парче* – ниви в Пирдопско (Заимов 1959: 119).

Марцианската Балка – б., бас. Малого Куяльника, бас. Дністра; с. Червонознам'янка Іванівського р-ну Одеської обл. (Зеленко 1998: 53). Складений гідронім, в основі якого онімизований географічний апелятив *блка* (див. вище) і диференційний компонент *Марцианската* – дериват із релятивним суфіксом *-ск-ат-* від контактного ойконіма *Марцианове* (Зеленко 1998: 53), похідного від імені *Марциан*. Цілком можливо, що засновником цього поселення був болгарин, пор. болг. ім'я *Марциан* (Ковачев 1995: 339). Однак категорично наполягати на болгарськомовній природі цього імені не варто з огляду на поширення аналогічних ойконімів в інших регіонах Східної Славії, де болгарські сліди не простежуються, наприклад: фільварок *Марцианово* в колишній Могильовській губ. Росії, с. *Марциановка* у колишній Мінській губ., маєток *Марцианово* у колишній Віленській губ. (RGN V, 431–432).

Матка: 1) дж., бас. Дністра; с. Козачий Яр Любашівського р-ну Одеської обл.; 2) долина, бас. Кошківки; с. Благоеве Іванівського р-ну тієї самої обл. (Зеленко 1998: 55). Л.П. Зеленко зараховує зазначений гідронім до болгарського мовного спадку в топонімії Нижньої Наддністрянщини, очевидно, через те, що в болгарській мові поширений відповідний географічний апелятив – болг. *мѣтка* ‘місце, де тече одна річка; річище’, ‘глибоке місце в річці, де вода тече найшвидше’ (Геров 1975–1978, 3: 53), ‘місце, де збирається вода’, ‘глибоке місце в річці, де вода ніколи не пересихає’ (ЭССЯ 18, 15). Однак аналогічна лексема з гідрографічною семантикою засвідчена і в українській мові, пор., наприклад, ст.-укр. *матка* ‘річище’ (ССУМ 1, 581). Щоправда, українська словоформа відзначена лише на Буковині, що уможливило її зв’язок із молд. *матка* ‘русло річки’ (ССУМ 1, 581). У цьому контексті пор. гідронім *Матка* в бас. Пруту л. Дунаю (нп Пашківці, Ярівка Хотинського р-ну, Стальнівці Новоселівського р-ну Чернівецької обл.; СГУ 355). Лексема *матка* з географічним значенням представлена і в українській діалектній мові, пор. закарпат. *матка* ‘раптове збільшення води в річці (від дощу); перша хвиля цього збільшення’, ‘місце, де одна річка вливається в іншу’ (ЕСУМ 3, 415) › пот. *Матка* (сmt Воловець Закарпатської обл.; СГУ 355), пор. ще численні гідроніми *Матка* в

різних регіонах Росії (Vasmer III, 222). З огляду на це болгарський етимон можна припускати як імовірний насамперед для гідроніма *Матка* – долина, зафіксованого в с. Благоеве Іванівського р-ну Одеської обл., де поширений болгарськомовний елемент. Щодо назви дж. *Матка* (с. Козачий Яр Любашівського р-ну Одеської обл.), то однозначно стверджувати його болгарськомовну природу не варто, оскільки лексема *mătka* могла бути відома і місцевому українському населенню (пор. у місцевих говорах: *mătka* ‘висохла річка’ (с. Долинське Ананіївського р-ну), ‘рівнина в балці, всередині якої протікає річка’ (с. Лізинка Іванівського р-ну); СУГО 125). Проте і укр., і болг. *mătka* (молд. *mătka*, очевидно, запозичення зі слов’янських мов) мають спільну праформу псл. *matъka (ЕССЯ 18, 15–18).

Мурлова Балка – б., бас. Малого Куяльника, бас. Дністра; с. Малинівка Іванівського р-ну Одеської обл. (Зеленко 1998: 54). Складений гідронім зі стрижневим компонентом *бáлка* (див. вище) і означальним *Мурлова*, який, на думку Л. П. Зеленко, вторинний щодо *Морлова – посесив на -ов- від болг. антропоніма *Морло* (Зеленко 1998: 54). На підтримку такого пояснення вказує болгарський мікротопонім *Морловски трап* – кам’яниста місцевість у Карловско (Първанова-Грьошел 2011: 189). Зауважимо, проте, що гідронім *Мурлова* можна виводити і безпосередньо від особової назви *Мурло*. До речі, похідні від цього антропоніма топоніми відзначено в тих східнослов’янських регіонах, де болгари компактно не проживали, пор., наприклад: укр. ойконім *Мурлов* (Чернігівщина), споріднена назва нп *Мурлино* в колишній Ярославській губ. Росії (RGN VI, 10) (*Мурла (я), пор. ще укр. прізвисько *Мурло* на Рівненщині (СП II, 289). Наведений матеріал, таким чином, вказує на можливість пояснення назви *Мурлова Балка* як від болг. *Морло, так і від укр. *Мурло*.

Подкоренската Балка – б., бас. Малого Куяльника між рр. Дністер і Пд. Буг; с. Червонознам’янка Іванівського р-ну Одеської обл. (Зеленко 1998: 53). В основі цього гідроніма онімізована форма географічного апелятива *бáлка* (див. вище), ускладнена атрибутивом *Подкоренската*. Формальна структура останнього свідчить про те, що він сформувався на болгарськомовному ґрунті. Л. П. Зеленко тлумачить складник *Подкоренската* як дериват із суфіксом -ск- (відносна ознака) від контактного мікроойконіма *Подколинъ* (очевидно,

ідеться про назву фільварку *Подколина* в колишньому Тираспільському пов.; СНМ 141): *Подколинска* > *Подкоренска* внаслідок зближення кореневої морфемі *-колин-* з болг. *корен* ‘корінь’ (Зеленко 1998: 53). Таке пояснення цілком імовірне, оскільки виводити форму *Подкоренската* безпосередньо від якогось **Подкорень* (пор., наприклад, формальний аналог – пол. *Podkorzeń* – назва поселення в колишньому Тарнобжеському пов.; SG VIII, 469) немає підстав з огляду на те, що в досліджуваномк регіоні такої назви не зафіксовано. Можливо, що на зближення кореневого *-колин-* у *Подколин* (*Подколина*) із болг. *корен* вплинуло ототожнення болгарськими поселенцями морфемі *-колин-* із болг. *колсно* (*коляно*) ‘рід, колісно’ й подальше зближення з болг. *корен* ‘т. с.’ (БЕР 2, 265, 634).

Рудиева Балка – б., пр. Кошківки, бас. Дністра; с. Благоеве Іванівського р-ну Одеської обл. (Зеленко 1998: 53). Складена назва з опорним компонентом *бллка* (див. вище) й означальним *Рудиева* – утворення з присвійним суфіксом *-ев-* від болг. антропоніма **Рудий*, очевидно, похідного від болг. *Руда*, *Рудо* (Заимов 1988: 192) так як болг. *Костиев* (Илчев 1969: 272) < **Костий*, пор. ще ойконім *Рудиев* – хутір колоністів (напевно, болгарських. – С. В.) на Одещині (СНМ 122).

У результаті структурно-семантичного аналізу гідронімів *Главан*, *Голямата Свиная*, *Граменова Балка*, *Данчувата Балка*, *Довбока*, *Долина Пояна*, *Заплази*, *Куньова Балка*, *Кустадинчена Балка*, *Марцианската Балка*, *Матка*, *Мурлова Балка*, *Подкоренската Балка*, *Рудиева Балка* визначено їхні словотвірні моделі, з’ясовано мотиваційні ознаки семантики твірних основ, на підставі чого можна зробити такі висновки:

1. Більшість із розглянутих назв належить до складених з погляду будови й утворена за двома моделями: 1) відантропонімний посесив (переважно оформлений присвійним суфіксом *-ов-*) + онімізований географічний апелятив *бллка*: *Граменова Балка*, *Данчувата Балка*, *Куньова Балка*, *Кустадинчена Балка*, *Мурлова Балка*, *Рудиева Балка*. Окремо від наведених гідронімів стоїть назва *Долина Пояна*, у якій означальний складник *Пояна* відбиває не посесивну, а форму Р. в. належності від антропоніма *Поян*; 2) відтопонімний дериват із суфіксом *-ск-* + онімізований географічний апелятив *бллка*: *Марцианската Балка* і *Подкоренската Балка*. Препозитивні компоненти зазначених назв

пов'язані не з антропонімами, а похідні від контактних назв поселень *Марциянове* і *Подколина (Подколинь)* (остання видозмінена фонетично).

2. Гідронім *Голямата Свиная* також демонструє складену форму, щоправда відмінну від попередніх, реалізовану на основі поєднання стрижневого субстантива (*Свиная*) й атрибутива (*Голямата*). Це назва-гібрид, сформована на болгарсько-російському мовному ґрунті.

3. Назва *Главан* ілюструє ще одну модель у місцевій болгарській гідронімії – трансонімізацію назви суміжного поселення *Главан* > *Главани*.

4. Гідроніми *Довбока* і *Матка* постали в результаті онімізації відповідних географічних апелятивів, значення яких і мотивувало семантику їхніх основ.

5. Гідронім *Заплази* – єдиний із-поміж аналізованих, який виник способом лексикалізації словосполучення *за Плази*. З погляду семантики твірної основи він також відбиває характерні ознаки місцевої гідрографії.

6. Для значної частини аналізованих гідронімів зафіксовано споріднені топоніми в різних регіонах сучасної Болгарії, що засвідчує продуктивність тих чи інших топонімних типів у болгарському онімному просторі.

Библиография

- Атлас:** Атлас болгарских говоров в СССР. Вступительные статьи. Комментарии и карты / Под ред. С. Б. Бернштейна, Москва, 1958.
- АТУ 2012 Україна:** Адміністративно-територіальний устрій (станом на 1 січня 2012 р.) / заг. ред. В. О. Зайчука; відп. ред. Г. П. Скопненко, Київ, 2012.
- БЕР:** Български етимологичен речник / Съст. В. Георгиев, Ив. Гълъбов, Й. Заимов, Ст. Илчев и др., София, 1971–2010, Т. 1–7–.
- Волости:** Волости и важнейшие селения Европейской России. Вып. VIII: Губернии Новороссийской группы (Екатеринославская, Таврическая, Херсонская, Бессарабская), Спб., 1886.
- Галас 1979:** К. Й. Галас. Українська топонімія Закарпаття в лінгвістичному аспекті: Учебний посібник. Ужгород, 1979.
- Ганчев 2005:** А. И. Ганчев. Процесс адаптации болгар-переселенцев к новым условиям Южной Бессарабии на протяжении первой половины XIX века // Одесска болгаристика, 2005–2006, № 3–4, с. 13–24.

- Геров 1975–1978:** Н. Геров. Речник на българския език. София, 1975–1978, Т. 1–5.
- ГНП:** Гідронімія Нижнього Подністров'я / За ред. Ю. О. Карпенка, Київ, Одеса, 1981.
- Гриценко 2006:** П. Ю. Гриценко. Межірччя Дністра і Дунаю у світлі лінгвістичної географії (стан і пріоритети) // Науковий вісник Ізмаїльського держ. гуманітарного ун-ту: Філологічні науки, Ізмаїл, 2006, вип. 1, с. 3–16.
- Гриценко 2013:** П. Гриценко. Лінгвістичне картографування на тлі етнічних процесів // 3 любов'ю до народів: Ювілейний збірник на пошану члена-кореспондента НАН України В. І. Німчука з нагоди 80-річчя від дня народження. Київ, 2013, с. 109–127.
- Грінченко 1907–1909:** Словарь української мови / Упоряд. з дод. влас. мат. Б. Д. Грінченко. Київ, 1907–1909, т. 1–4.
- Даль 1981–1991:** В. И. Даль, Толковый словарь живого великорусского языка. Москва, 1981–1991, т. I–IV.
- ЕСУМ:** Етимологічний словник української мови: В 7 т. / За ред. О. С. Мельничука. Київ, 1982–2012, т. 1–6–.
- Займов 1959:** Й. Займов, Местните имена в Пирдопско. София, 1959.
- Займов 1977:** Й. Займов. Местните имена в Панагюрско. София, 1977.
- Займов 1988:** Й. Займов. Български именник. София, 1988.
- Зеленко 1994:** Л. П. Зеленко, Є. Є. Минкевич. Спостереження над лімонімами Південної України // Питання історичної ономастики / Відп. ред. О. П. Карпенко. Київ, 1994, с. 44–53.
- Зеленко 1998:** Л. П. Зеленко. Болгарсько-східнослов'янська інтерференція в топонімії східної Одещини // Слов'янський збірник / Відп. ред. А. К. Смольська. Одеса, 1998, вип. V, с. 53–56.
- Зеленко 1999:** Л. П. Зеленко, Г. Ю. Касім. Словник гідронімів верхньої частини басейну Тилігулу // Записки з ономастики: зб. наук. праць / Відп. ред. Ю. О. Карпенко. Одеса, 1999, вип. 1, с. 92–104.
- Иванов 1982:** Й. Н. Иванов. Местните имена между долна Струма и долна Места: Принос към проучването на българската топонимия в Беломорието. София, 1982.
- Илчев 1969:** С. Илчев. Речник на личните и фамилените имена у българите. София, 1969.
- ІМСО:** Історія міст і сіл Української РСР: в 26 т. Одеська область, Київ, 1969.
- Карпенко 1977:** Ю. А. Карпенко. Топонимия болгарских сел Одесской области (вопросы топонимического взаимодействия языков) // Историческая ономастика / Отв. ред. А. В. Суперанская. Москва, 1977, с. 189–208.
- Ковачев 1995:** Н. Ковачев. Честотно-етимологичен речник на личните имена в съвременната българска антропонимия. Велико Търново, 1995.

- Ковачев 2009:** Н. Ковачев. Местните имена в Дряновско, В. Търново, 2009.
- Константинова 2008:** Ц. Константинова. Топонимията на Казанлъшко. Велико Търново, 2008.
- Марусенко 1968:** Т. А. Марусенко. Материалы к словарю украинских географических апеллятивов (названия рельефов) // Полесье: Лингвистика. Археология. Топонимика / Отв. ред. Н. И. Толстой, В. В. Мартынов. Москва, 1968.
- Парзулова 2006:** М. Парзулова. Село Нова Ивановка (Одеска област) в светлината на езиковата археология. Одеса, 2006.
- Първанова-Гръошел 2011:** Е. Първанова-Гръошел. Топонимията на Карловско. Велико Търново, 2011.
- СГУ:** Словник гідронімів України / Ред. кол. А. П. Непокупний, К. К. Цілуйко, О. С. Стрижак. Київ, 1979.
- СНМ:** Херсонская губерния. Список населенных мест по сведениям 1859 года. Санктпербург, 1868.
- СП:** Словник прізвиськ північно-західної України: у 3-х т. / Упоряд. Г. Л. Аркушин. Луцьк, 2009.
- ССУМ:** Словник староукраїнської мови XIV–XV ст. / Ред. Л. Л. Гумецька, І. М. Керницький. Київ, 1977, Т. 1–2.
- СУГО:** Словник українських говорів Одещини / За ред. О. І. Бондаря. Одеса, 2011.
- Трубачев 1968:** О. Н. Трубачев,. Названия рек Правобережной Украины: Словообразование. Этимология. Этническая интерпретация. Москва, 1968.
- Чебан 2009:** И. Н. Чебан. Краткая история Бессарабии и бессарабских болгар (Пустая Сихитика, Огрос, Онгыл, Буджак и с 1813 г. – Бессарабия). Измаил, 2009.
- ЭССЯ:** Этимологический словарь славянских языков: Праславянский лексический фонд / Под ред. О. Н. Трубачева и А. Ф. Журавлева. Москва, 1974–2011, вып. 1–37.
- Dickenmann 1966:** E. Dickenmann. Studien zur hydronymie des Savesystems. Heidelberg, 1966, bd. I–II.
- NWP:** W. Szulowska, E. Pawłowska. Nazwy wód w Polsce. Cz. I: Układ alfabetyczny. Warszawa, 2001.
- RGN:** Russisches geographisches Namenbuch / Begr. von M. Vasmer. Wiesbaden, 1962–1980, bd. I–X.
- SG:** Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. Warszawa, 1880–1902, t. I–XV.
- Vasmer:** Wörterbuch der russischen Gewässernamen / Begr. von M. Vasmer. Berlin-Wiesbaden, 1961–1969, bd. I–V.